

Nr 10

Trafikutskottets betänkande i anledning av i propositionen 1974:1 gjorda framställning rörande anslaget till Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m. jämte motioner.

Propositionen

I propositionen 1974:1 bilaga 8 (kommunikationsdepartementet) har Kungl. Maj:t under punkten F 1 (s. 166–169) föreslagit riksdagen att till Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m. för budgetåret 1974/75 anvisa ett anslag av 435 000 000 kr.

Motionerna

I detta sammanhang har utskottet behandlat följande motioner, nämligen

1974:42 av herr Henmark (fp), vari föreslås att riksdagen beslutar att hos Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t uppdrager åt SJ att försöksvis 1. ersätta 67-kortet med identitetskort eller alternativt, 2. sänka priset på 67-kortet till exempelvis 10 kr. med giltighet till obegränsat antal resor under ett år,

1974:69 av herr Jonsson i Mora m. fl. (fp), vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att åtgärder vidtas, så att 1. även änkepensionärer vilka enligt lagen om allmän försäkring fyllt 60 år får köpa 67-kort, 2. 67-kortet gäller även resor i första klass, 3. 67-kortet gäller varje dag hela året, 4. 67-kortet får obegränsad giltighetstid och alltså inte som nu begränsas till tolv månader,

1974:87 av herr Börjesson i Falköping m. fl. (c), vari föreslås att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att nuvarande inskränkningar i 67-kortets användningstider avskaffas,

1974:88 av herr Börjesson i Falköping m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen beslutar att kvinna med hustrutillägg, som under makens levnad haft 67-kort, skall tillerkännas sådant kort även sedan hon blivit änka, trots att hon inte är folkpensionär,

1974:481 av herr Carlshamre m. fl. (m), vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att SJ anmodas att 1. utvidga 67-kortsförmånen till att omfatta resa även i första klass tågkupé fr. o. m. den 1 juli 1974, 2. snarast efter riksdagsbeslut fram till den 1 juli 1974 tillåta 67-korts-

innehavare resa i första klass tågkupé mot erläggande av normalt mellanskillnadspris mellan första- och andraklassbiljett,

1974:792 av herr Mossberg m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att frågan om ett mera adekvat namn på det s. k. 67-kortet vid statens järnvägar blir föremål för prövning,

1974:1441 av herr Lövenborg m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen måtte besluta att under punkten F 1 Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m. anvisa 1 000 000 kr. för olönsam trafik på linjen Övertorneå—Pajala,

1974:1447 av herr Strindberg m. fl. (m), vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att SJ anmodas att 1. 67-kortsförmånen utvidgas till att gälla även medföljande vårdare, 2. 67-kortet skall berättiga till sovplats i 2-bäddskupé oavsett om den resande betalt för resa i I eller II klass.

Utskottet

I ersättning för driftunderskott på icke lönsamma järnvägslinjer har SJ för nästa budgetår hemställt om en medelsanvisning av 431 milj. kr. Departementschefen har vid sin bedömning av de olika faktorer, som kommer att påverka behovet av ersättning under budgetåret 1974/75, funnit att ersättningen bör utgå med 430,3 milj. kr., vilket innebär en ökning med 55 milj. kr. jämfört med budgetåret 1973/74.

I det av departementschefen under ifrågavarande anslagspunkt upptagna beloppet ingår 2,7 milj. kr. som ersättning för de övergångsvis tillämpade nedsättningar i styckeodstaxan som förekommer i samtrafik mellan järnvägsnätet och platser vid nedlagda järnvägslinjer. Vidare ingår ersättning för bibehållande av olönsamma järnvägsanstalter med 0,1 milj. kr. För resultatförsämring till följd av 67-kortsrabattens utvidgning att gälla förtidspensionärer beräknar departementschefen ersättningen till oförändrat 1,9 milj. kr. mot av SJ yrkade 2,7 milj. kr. Den av SJ yrkade ersättningen för olönsam landsvägstrafik på linjen Övertorneå—Pajala, 1 milj. kr., har departementschefen inte ansett sig kunna tillstyrka.

Utskottet finner sig kunna godta Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker följaktligen motionen 1974:1441 att riksdagen skall anvisa 1 milj. kr. för olönsam trafik på *linjen Övertorneå—Pajala*. Utskottet förutsätter dock att frågan om denna trafik och ersättningen härför kommer att prövas i samband med arbetet med den lokala trafikplaneringen.

Vid sin behandling föregående år (TU 1973:1) av motioner angående 67-kortet gjorde utskottet vissa uttalanden om kortets framtida användning. Bestämmelserna borde enligt utskottets uppfattning omfatta resor i första klass. Dessutom borde ytterligare utvidgning av förmånerna prövas framför allt på områden där detta skulle medföra en ökad harmonisering med bestämmelserna i övriga nordiska länder. Vidare ansåg utskottet att

förutsättningar borde finnas att genom en aktiv försäljningsverksamhet stimulera till en sådan ökning av pensionärernas resor med tåg att ett nytt företagsekonomiskt utrymme kunde skapas för en utvidgning av förmånerna. Vad utskottet anförde i frågan gavs av riksdagen Kungl. Maj:t till känna.

SJ har den 4 februari 1974 beslutat om vissa ändringar beträffande biljettrabatterna fr. o. m. den 1 april 1974. Beslutet innebär bl. a. att 67-kortet ej skall finnas kvar utan ersättas med en helt ny pensionärsbiljett, som med vissa undantag medför 25 procent rabatt på ordinarie biljettpris vid resa under lågtrafiktid.

Med anledning härav har Kungl. Maj:t i beslut den 22 februari 1974 föreskrivit att den av SJ hittills tillämpade pensionärsrabatten skall bibehållas, dock att senast fr. o. m. den 1 april 1974 särskilt 67-kort ej skall erfordras för köp av pensionärsbiljett samt att pensionärsbiljett skall berättiga till resa även i första klass. Kungl. Maj:t har vidare föreskrivit att SJ till chefen för kommunikationsdepartementet skall redovisa det utrednings- och beräkningsmaterial som legat till grund för SJ:s ovan nämnda beslut.

Kungl. Maj:ts förevarande beslut om en pensionärsbiljett svarar väl mot riksdagens ovannämnda uttalande och får anses innebära en inte oväsentlig förbättring för pensionärerna jämfört med nuvarande ordning, vilket utskottet finner tillfredsställande. En ytterligare utvidgning av rabattförmånerna på olika områden anser utskottet dock alltjämt böra prövas. Utskottet förutsätter att frågan härom blir föremål för behandling inom den trafikpolitiska utredningen och att förslag snarast framlägges. Vad utskottet nu anfört bör av riksdagen ges Kungl. Maj:t till känna.

Det sagda innebär i väsentlig del ett tillgodoseende av yrkandet i motionen 1974:42 att 67-kortet skall ersättas med *identitetskort* och priset sänkas med giltighet till obegränsat antal resor under ett år, yrkandet i 1974:792 beträffande frågan om ett mera adekvat *namn* på 67-kortet samt yrkandena i motionerna 1974:69, 1974:481 att 67-kortet även skall berättiga till resor i *första klass* m. m. och yrkandet i motionen 1974:69 att 67-kortet får *obegränsad giltighetstid*. Dessa motioner avstyrks därför i berörda delar. Vidare avstyrks yrkandet i motionerna 1974:69 och 1974:87 att inskränkningar i 67-kortets *användningstider* avskaffas.

I motionen 1974:69 har yrkats att vissa *änkepensionärer* som uppnått 60 års ålder berättigas utnyttja 67-kortet. Vidare har i motionen 1974:88 hemställts att kvinna med hustrutillägg som under makens levnadsår haft 67-kort skall tillerkännas sådant kort även om hon blivit *änka* trots att hon ej är folkpensionär.

Med hänsyn inte minst till de svåra gränsdragningsproblem, som skulle uppkomma vid ett bifall till dessa motionsyrkanden, har utskottet inte funnit sig kunna förorda de av motionärerna tänkta utvidgningarna av rabattförmånerna och avstyrker därför motionerna såvitt nu är i fråga.

Av samma skäl anser sig utskottet ej kunna tillstyrka de i motionen 1974:1447 framförda yrkandena att 67-kortsförmånen skall utvidgas till att gälla även medföljande *vårdare* och att förmånen skall berättiga till sovplats i 2-bäddkupé oavsett om den resande betalt för resa i första eller andra klass. I sammanhanget må nämnas att motionens syfte i viss mån tillgodoses genom de nya bestämmelserna om pensionärsrabatten och att problemet i övrigt torde få lösas genom åtgärder inom ramen för samhällets åtaganden i övrigt på det sociala området.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag på motionen 1974:1441, till *Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m.* för budgetåret 1974/75 anvisar ett anslag av 435 000 000 kr.,
2. som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört beträffande en utvidgning av SJ:s rabattförmåner,
3. avslår
  - a. motionen 1974:42,
  - b. motionen 1974:792,
  - c. motionerna 1974:69, yrkandet 2, och 1974:481,
  - d. motionen 1974:69, yrkandet 4,
4. avslår motionerna 1974:69, yrkandet 3, och 1974:87,
5. avslår
  - a. motionen 1974:69, yrkandet 1,
  - b. motionen 1974:88,
6. avslår motionen 1974:1447.

Stockholm den 28 mars 1974

På trafikutskottets vägnar

SVEN GUSTAFSON

Närvarande: herrar Sven Gustafson i Göteborg (fp), Mellqvist (s), Lothigius (m), Persson i Heden (c), Hjorth (s), Hugosson (s), Håkansson i Rönneberga (c), Rosqvist (s), Östrand (s), Stjernström (c), Magnusson i Kristinehamn (vpk), Sellgren (fp), Signell (s), Johansson i Vrångeback (m) och Karlehagen (c).

Reservation

av herr Magnusson i Kristinehamn (vpk), som ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 2 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "lokala trafikplaneringen" bort ha följande lydelse:

Linjen Övertorneå—Pajala betraktas trafikmässigt i vissa avseenden

som järnväg. SJ-kunderna kan t. ex. skriva frakthandlingar för gods till Pajala som om orten hade järnvägsstation.

Även om trafiken på denna linje kan karaktäriseras som olönsam har den stor betydelse för den berörda bygden. Utskottet finner det därför vara angeläget att trafiken kan bibehållas och servicen eventuellt förbättras och anser i likhet med yrkandet i motionen 1974:1441 att den av SJ begärda ersättningen med 1 milj. kr. för olönsam trafik på linjen Övertorneå–Pajala bör tillstyrkas. I övrigt finner utskottet sig kunna godta Kungl. Maj:ts förslag.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1974:1441 till *Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m.* för budgetåret 1974/75 anvisar ett anslag av 436 000 000 kr.,

